

ИЗДАВАНЕТО НА РАЗРЕШЕНИЕ ЗА ПРЕБИВАВАНЕ НА ЧУЖДЕНЦИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ КАТО ЧАСТ ОТ СИСТЕМАТА ЗА КОНТРОЛ И УПРАВЛЕНИЕ НА МИГРАЦИОННИТЕ ПРОЦЕСИ В СТРАНАТА

Ивелина Дянкова Михова

сектор „Миграция“ при Областна дирекция на МВР – Бургас

THE ISSUANCE OF A DOCUMENT FOR RESIDENCE – RESIDENCE PERMIT OF FOREIGNERS IN THE REPUBLIC OF BULGARIA AS A PART OF THE SYSTEM FOR CONTROL AND MANAGEMENT OF THE MIGRATION PROCESSES IN THE COUNTRY

Ivelina Dyankova Mihova

Migration Department, District Directorate of the Ministry of Interior – Burgas

Abstract: *The residence of foreigners in the country is connected to a number of administrative procedures and is regulated in Bulgarian legislation in good terms with European legal norms. The law is based on the principle of control and management of the migration processes from the viewpoint of conservation of national security and social order. The report looks into the functions of institutions for administrative control of foreigners in the process of issuance of residence permit for the citizens of third states in the Republic of Bulgaria and the interaction between the qualified national institutions.*

Key words: *foreigners, EU citizens, residence permit, document for residence, services for administrative control of foreigners, visa type D, issuance of residence permit procedure, refusal to grant residence permit*

Разработването на изисквания за пребиваване и механизми за контрол спрямо влизащите на територията на страната чужденци е съществен дял от държавната миграционна политика. Актуалността на проблема, свързан и със засилените миграционни потоци в световен мащаб, намира израз в приетата през 2015 г. Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015-2020 г. Стратегията цели формирането на ефективни и единни национални политики при управлението на миграционните процеси, синхронизирани с миграционната политика на Европейския съюз (ЕС)¹. При изпълнение на заложените цели ясно се отчитат както положителния ефект от миграцията за икономическото развитие, така и вероятността от потенциална заплаха за сигурността на страната. Стратегията определя институционалната рамка за изпълнение на държавната политика в областта на миграцията, убежището и интеграцията и обобщавайки администрациите, имащи отношение към проб-

¹ Национална стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015-2020 г., приета с Решение № 437 на Министерския съвет от 12.06.2015 г. <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=963>

лема. Закономерно е приоритетното участие на Министерството на вътрешните работи, чийто органи отговарят пряко за охрана на държавната граница, за последващия контрол по пребиваването на чужденците на територията на страната, за опазване на обществения ред и сигурност. Дейността на МВР е пряко обвързана с компетентността на Министерство на външните работи и Държавна агенция „Национална сигурност“ по отношение на миграционната политика.

Националната специализирана структура на МВР за регулиране и контрол на миграционните процеси на чужденците, пребиваващи в Република България, и за административно обслужване на гражданите на Европейския съюз, гражданите на държави-страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, гражданите на Конфедерация Швейцария, както и членовете на техните семейства, е дирекция „Миграция“. В двадесет и осемте областни центъра, на територията на които действат Столична дирекция на вътрешните работи (СДВР) и областните дирекции на МВР (ОДМВР), са обособени регионални сектори/групи „Миграция“ с териториални компетенции по отношение прилагането на специалните законови разпоредби.²

Законовата рамка, засягаща условията и реда за влизане, пребиваване и напускане на Република България от чужденци, е очертана от Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ)³ и Правилника за прилагането му (ППЗЧРБ)⁴, Закона за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на Европейския съюз, които не са български граждани и членовете на техните семейства (ЗВПНРБГЕСКНБГЧТС)⁵ и поднормативните актове наредби и инструкции.

Механизмите за предоставяне на международна закрила са разписани в Закона за убежището и бежанците (ЗУБ)⁶ и са извън обхвата на настоящото изложение.

Важно за изясняване на въпроса относно издаването на разрешение за пребиваване, е уточняването на понятията „чужденец“ и „гражданин на ЕС“. Разграничението се налага и предвид различието в административните процедури и разпоредените контролни дейности, прилагани към съответните лица.

„Чужденец“ по смисъла на ЗЧРБ „е всяко лице, което не е български гражданин“ (чл.2, ал.1). В следващата алинея (чл.2, ал.2 ЗЧРБ) се уточнява, че „чужденец е и лице без гражданство – лице, което не се разглежда като гражданин от нито една държава в съответствие с нейното законодателство“. Режимът за влизане и пребиваване на чужденците в страната е подчинен на мерки за контрол и се определя съобразно гражданството на чужденеца и вида на притежаваната виза. От друга страна спрямо гражданите на Европейския съюз, които не са български граждани, гражданите на държави-страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство (Норвегия, Исландия и Лихтенщайн) и гражданите на Конфедерация Швейцария, и членовете на техните семейства, действат разпоредбите на ЗВПНРБГЕСКНБГЧТС.

² <https://www.mvr.bg/migration/дейности/дейности-и-функции/Функции-на-дирекция-Миграция>

³ Закон за чужденците в Република България, обн. ДВ, бр.153 от 23 Декември 1998 г., посл.изм. ДВ, бр.24 от 22 Март 2019 г. <https://lex.bg/laws/ldoc/2134455296>

⁴ Правилник за прилагане на Закона за чужденците в Република България, обн. ДВ, бр.51 от 5 Юли 2011 г., посл. изм. и доп. ДВ, бр.27 от 2 Април 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135738597>

⁵ Закон за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на ЕС, които не са български граждани и членовете на техните семейства, обн. ДВ, бр.80 от 3 Октомври 2006г., посл. изм. ДВ, бр.1 от 3 Януари 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135535758>

⁶ Закон за убежището и бежанците, обн. ДВ, бр.54 от 31 Май 2002 г., посл. изм. ДВ, бр.24 от 22 Март 2019 г. <https://lex.bg/laws/ldoc/2135453184>

Законът предвижда регистрационен режим за тази категория лица, при спазване на определени административни процедури.

Конкретизирайки определението за чужденец, правилата и дейностите по осъществяване на контрола по пребиваване се отнасят в най-голяма степен спрямо гражданите на трети страни, което е обяснимо с оглед членството на страната ни в ЕС. Изключение са действията на държавните органи при наличие на данни за сериозна заплаха за националната сигурност или обществения ред, опасност от извършването на терористични действия.

Основните дейности по прилагането на законовите разпоредби, регламентиращи миграционните процеси в страната, са възложени на органите на МВР. В Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР)⁷ са посочени направленията, в които се осъществява контролната дейност на ведомството (чл.30). На първо място е посочено издаване, отказване и отнемане на разрешения или лицензи, следвано от проверки на документи и на място, и гранични проверки. Сред контролните дейности на органите на МВР са също проверки и провеждане на интервюта на чужденци и граждани на Европейския съюз, граждани на държави-страни по Споразумението за Европейското икономическо пространство, граждани на Конфедерация Швейцария, както и членовете на техните семейства, пребиваващи в Република България; контрол на технологичните дейности по изработка на българските лични документи, чието издаване е предвидено в закон; изискване на информация и документи. В посока прилагането на законовите разпоредби е дейността на службите за административен контрол на чужденците, каквито са териториалните звена „Миграция“ към областните дирекции на МВР.⁸

Предвид направеното разграничение между „чужденец“ и „гражданин на ЕС“, настоящият доклад разглежда процедурите по издаване на разрешение за пребиваване и контролните дейности на службите в този процес. Специфична е организацията на работа в звената „Миграция“, при която са съчетани административните процедури по реда на ЗЧРБ и полицейски правомощия по силата на ЗМВР.

Пребиваването на граждани на трети страни у нас се осъществява на базата на издадена виза или по силата на международни договори или договори на Европейския съюз с трети държави за безвизов режим, актове на правото на ЕС, които са в сила и се прилагат от Република България или след разрешение на службите за административен контрол на чужденците [чл.22 от ЗЧРБ]. С изключение на последната опция, всички изброени дават право на чужденците да пребивават в страната за ограничен период от време, изрично посочен в чл.23, ал.1 от ЗЧРБ. Съгласно тази норма пребиваването се определя като краткосрочно и следва да не надвишава 90 дни в рамките на 180-дневен период от дата на влизане в страната. Разрешението за пребиваване от своя страна се издава на лица, които желаят трайно да се установяват на територията на страната и които отговарят на едно от условията по ЗЧРБ. В зависимост от разрешения срок и изпълнените изисквания на закона, пребиваването може да бъде със срок до 1 година (продължително), първоначален срок 5 години и възможност за подновяване след подадено заявление (дългосрочно) и с неопределен срок (постоянно). С оглед предпоставките за уседналост и последващите привилегии, предоставяното

⁷ Закон за Министерството на вътрешните работи, Обн. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014 г., изм. и доп. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2136243824>

⁸ В параграф 1, т.5 от Допълнителните разпоредби на ЗЧРБ е посочено: „Служби за административен контрол на чужденците“ са нормативно определените държавни органи, които имат правомощия по този закон.

на пребиваване следва да бъде прецизирано от гледна точка на опазване на националната сигурност. В тази връзка изрично условие за издаването на разрешение за пребиваване е неговото съгласуване с Държавна агенция „Национална сигурност“ (ДАНС).

Взаимодействието между органите на МВР и ДАНС относно влизането и пребиваването на чужденци в страната е заложено във всички нормативни актове, свързани с миграционните процеси в страната. Функциите на ДАНС са регламентирани в Закон за Държавна агенция „Национална сигурност“⁹, като специализиран орган за изпълнение на политиката за защита на националната сигурност. Компетенциите на агенцията по линия на миграцията са част от възложените ѝ контролни дейности във връзка с пребиваването на чужденци в Република България и са свързани с даването на становища по молби за предоставяне на убежище, статут на бежанец, хуманитарен статут и временна закрила по ЗУБ; издаване на разрешения за продължително, дългосрочно и постоянно пребиваване и на визи и включва чужденци в информационния масив на нежеланите за страната чужденци по ЗЧРБ и придобиване, загубване и възстановяване на българско гражданство по Закона за българското гражданство. Председателят на ДАНС, подобно ръководителите на дирекции в МВР, издава заповеди за налагане на принудителни административни мерки в предвидените от закона случаи.

Категорично условие за предоставяне право на пребиваване за срок, по-голям от 90 дни, е наличието на дългосрочна виза или т.нар. виза вид „Д“. Редът за издаването на визи е регламентиран в Наредба за условията и реда за издаване на визи и определяне на визовия режим (НУРИВОВР)¹⁰, допълнена от Инструкция № КОВ-04-02-351 от 15 август 2013 г. за условията и реда за съгласуване на заявленията за издаване на визи.¹¹

Съгласно нормативните актове визата е разрешение, издадено от Република България, за влизане и пребиваване или летищен транзит [чл.9 от ЗЧРБ, чл.3, ал.1 от НУРИВОВР]¹². Визата за дългосрочно пребиваване се издава на чужденец, който желае да се установи продължително или постоянно в Република България на едно от основанията, посочени в ЗЧРБ. Много малко са изключенията в закона, които допускат издаването на разрешение за пребиваване без наличието на подобна виза и са свързани с притежаването на специално разрешение за пребиваване, издадено от друга държава-членка на ЕС или особена категория лица, влезли или родени на територията на Р България преди 1998 г., за които са изпълнени определени условия. Изискването за притежаване на дългосрочна виза е необходимо с оглед прецизиране на лицата и основанията за пребиваване преди допускането им на територията на страната. Изработеният механизъм за съгласуване на постъпилите искания за издаване на виза вид „Д“ е насочен към детайлно проучване на основанията за пребиваване, представените документи и декларираните намерения на чужденеца, както и наличната информация за евентуални наложени административни или наказателни мерки спрямо

⁹ Закон за Държавна агенция „Национална сигурност“, обн. ДВ. бр.109 от 20 Декември 2007г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135574489>.

¹⁰ Наредба за условията и реда за издаване на визи и определяне на визовия режим, обн. ДВ, бр.55 от 19 Юли 2011 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.27 от 2 Април 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135741591>

¹¹ Инструкция № КОВ-04-02-351 от 15 август 2013 г. за условията и реда за съгласуване на заявленията за издаване на визи, обн. ДВ, бр.90 от 15.10.2013 г. <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2135915766>

¹² В зависимост от продължителността и целта на престоя, издаваните от страната ни визи са три вида – за летищен трансфер (виза вид „А“), за краткосрочно пребиваване (виза вид „С“) и за дългосрочно пребиваване (виза вид „Д“).

апликанта за виза. Дейностите на компетентните органи по проверка на заявените обстоятелства и изразяване на становище по искането за издаване на виза „Д“, са част от системата за контрол над пребиваването на гражданите на трети страни в Р България и не случайно са вменени на дирекция „Миграция“/съответните звена „Миграция“ в ОДМВР и на ДАНС.

Виза „Д“ с цел получаване на разрешение за пребиваване, се издава за срок на валидност от 6 месеца и право на пребиваване до 180 дни. В зависимост от посоченото основание по ЗЧРБ, лицето следва в определен срок преди изтичането на валидността на визата да се яви в службата за административен контрол на чужденци по адрес на установяване в страната и да подаде заявление за предоставяне право на пребиваване. В случаите на искане за продължително пребиваване този срок е 14 дни преди изтичане на разрешеното пребиваване. Изключение от правилото са основанията, свързани с осъществяване на трудова заетост след издадено разрешение от Агенцията по заетостта с цел получаване на Единно разрешение за работа и пребиваване, за сезонна работа или висококвалифицирана заетост, т.нар. Синя карта на ЕС. В тези случаи заявлението се подава не по-късно от 7 дни преди изтичане разрешението за пребиваване. За получаване статут на постоянно пребиваване срокът за подаване на заявлението е два месеца преди изтичането на разрешения срок. Съответно идентични са сроковете за разглеждане на подадените искания и издаване на съответното решение.

От компетентността на директорите на ОДМВР е да издават и отказват издаване на разрешения за краткосрочно и продължително пребиваване по Закона за чужденците в Република България, залегнало в чл.18, ал.1, т.11 от Правилника за устройството и дейността на МВР (ПУДЗМВР)¹³. Служителите на звената „Миграция“ към ОДМВР от своя страна имат отношение по приемане и обработка на подадените заявления, извършването на допълнителни справки и проверки и даване на становище по постъпилото искане. Изрично е разпореденето на чл.57 от ППЗЧРБ директорът на дирекция „Миграция“, директорите на ОДМВР или оправомощените от тях длъжностни лица да разглеждат документите на чужденеца за предоставяне право на пребиваване след получаване на писмено становище от ДАНС по чл. 41, ал. 1, т. 2 от ЗДАНС. Същото изискване е заложено в реда за изпращане на документите за получаване право на постоянно или дългосрочно пребиваване за разглеждане и решаване от директора на дирекция „Миграция“. В случаите на констатирани обстоятелства, че чужденецът не отговаря на декларираното основание за получаване право на пребиваване или е представил неистински или преправени документи, заявлението подлежи на отказ. Основания за отказ за предоставяне право на пребиваване са също наличието на данни, свързани със заплахата за националната сигурност, действия против интересите на българската държава или терористична дейност.¹⁴

При положително решение за предоставяне право на пребиваване или продължаване на пребиваването, чужденецът заплаща държавна такса по Тарифа 4 на таксите, които се събират в системата на МВР по Закона за държавните такси¹⁵, след което по-

¹³ Правилник за устройството и дейността на Министерство на вътрешните работи, обн. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014г., посл. изм. ДВ. бр.12 от 8 Февруари 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2136265362>

¹⁴ Основанията за отказ за предоставяне право на пребиваване или продължаване на пребиваването са изброени в чл.26 на ЗЧРБ.

¹⁵ Тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на Министерството на вътрешните работи по Закона за държавните такси, обн. ДВ. бр.27 от 10 Март 1998г., посл. изм., ДВ, бр. 75 от 11 септември 2018 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/-13092863>

дава заявление за издаване на български личен документ „разрешение за пребиваване“. Документът се издава в съответствие с Регламент (ЕО) № 1030/2002 на Съвета от 13 юни 2002 г. относно единния формат на разрешенията за пребиваване за гражданите на трети страни¹⁶, като процедурата е уредена в Закона за българските лични документи¹⁷ и Правилника за издаването им¹⁸. Изрично посочено е, че разрешението за пребиваване удостоверява единствено правото на пребиваване на лицето, докато основният документ за самоличност на чужденеца е неговият национален паспорт¹⁹.

Прави впечатление детайлно разписаните компетенции на административния орган при разглеждане на заявления за получаване право на пребиваване от чужденец, който е сключил брак с български гражданин или с чужденец, или който е осиновен от български гражданин или от чужденец, получил разрешение за пребиваване, ако са налице данни, че бракът е сключен или осиновяването е извършено единствено с цел заобикаляне на нормите, регламентиращи режима на чужденците в Република България, и получаване на разрешение за пребиваване. Действията на службите за административен контрол на чужденци са посочени в чл.26, ал.4 и ал.5 от ЗЧРБ²⁰ и са съобразени с чл.8 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи

¹⁶ Регламент (ЕО) № 1030/2002 на Съвета от 13 юни 2002 г. относно единния формат на разрешенията за пребиваване за гражданите на трети страни <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A02002R1030-20080519>

¹⁷ Закон за българските лични документи, обн. ДВ. бр.93 от 11 Август 1998г., посл. изм. ДВ. бр.24 от 22 Март 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134424576>

¹⁸ Правилник за издаване на българските лични документи, обн. ДВ. бр.12 от 12 Февруари 2010 г., изм. и доп. ДВ. бр.27 от 2 Април 2019г. <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2135663268>

¹⁹ Чл. 57, ал.1 от Закона за българските лични документи „Чужденците, на които е разрешено пребиваване в Република България при условията и по реда на Закона за чужденците в Република България, се легитимират с национален документ за задгранично пътуване и удостоверяват правото си на пребиваване с разрешение за пребиваване съгласно изискванията на Регламент (ЕО) № 1030/2002“

²⁰ Чл.26, ал.4: Преценката за отказ на разрешението по ал. 3 се извършва от службите за административен контрол на чужденците въз основа на данни, даващи основание да се направи обоснован извод, че бракът е сключен или осиновяването е извършено единствено с цел заобикаляне на нормите, регламентиращи режима на чужденците в Република България, и получаване на разрешение за пребиваване. Такива данни могат да бъдат:

1. обстоятелството, че съпрузите или осиновеният и осиновителят не живеят заедно;
2. липсата на принос към задълженията, произтичащи от брака;
3. обстоятелството, че съпрузите не са се познавали преди сключването на брака;
4. даването на противоречиви сведения за лични данни на другия съпруг или осиновения (име, адрес, националност, професия), за обстоятелствата на запознанството им или за друга важна лична информация;
5. обстоятелството, че съпрузите или осиновеният и осиновителят не говорят на език, разбираем и от двамата;
6. заплащането на парична сума за сключването на брака извън обичайната зестра;
7. наличието на предишни бракове или осиновявания, сключвани с цел заобикаляне на нормите, регламентиращи режима на чужденците;
8. обстоятелството, че бракът е сключен или осиновяването е извършено, след като чужденецът е получил разрешение за пребиваване.

ал.5: Данните по ал. 4 могат да се установяват чрез интервюта, провеждани от служители на службите за административен контрол на чужденците, от изявления на засегнатите или на трети лица, по документален път или от извършени от държавни органи проверки и разследвания. Службите за административен контрол на чужденците задължително изслушват засегнатите лица.

относно правото на зачитане на личния и семейния живот, която предвижда намеса на държавните власти в ползването на това право в случаите, „предвидени в закона и необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност или на икономическото благосъстояние на страната, за предотвратяване на безредици или престъпления, за защита на здравето и морала или на правата и свободите на другите”.²¹ Сключването на брак с български гражданин е предпочитано основание за получаване право на пребиваване в страната и дава редица предимства за ползващия го по отношение на дължими държавни такси, пътуване на територията на ЕС, осъществяване на трудова заетост в страната. Държавната такса по Тарифа 4 при взето положително решение за предоставяне право на пребиваване на членовете на семействата на български гражданин или на чужденец с разрешено пребиваване е 150 лв. независимо от предоставения срок до една година. В общия случай тарифата определя такса от 200 лв. за разрешен срок до шест месеца и 500 лв. – за разрешен срок до една година. На членовете на семейството на български гражданин се издава български личен документ „разрешение за пребиваване” с отметка „член на семейство”, който дава право на притежателя му да пътува в ЕС заедно с българския гражданин без наличието на допълни визи по силата на Директива 2004/38/ЕО относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите-членки²². Не на последно място Законът за трудовата миграция и трудовата мобилност²³ предвижда членовете на семейство да работят без необходимото в общия случай разрешение за работа, издавано от Агенцията по заетостта към Министерство на труда и социалната политика при спазване на определени изисквания и заплащането на такси от работодателя. Предвид тези обстоятелства контролът по издаването на разрешения на основание брак, в частност брак с български гражданин, е изключително прецизен и започва още на етап съгласуване на искането за дългосрочна виза. Следва да се посочи, че единствените случаи, в които законът допуска обжалване на отказ за виза „Д” са случаите когато лицето претендира засягане на основни права и свободи по Европейската конвенция за правата на човека²⁴.

Правилникът за прилагане на ЗЧРБ (чл.12 и чл.13) предвижда процедура за разглеждането на документи за събиране на семейството на чужденец, получил разрешение за пребиваване на територията на страната, при която виза „Д” се получава от българското задгранично дипломатическо представителство по облекчена процедура след издадено положително решение за събиране на семейство от директора на ОДМВР. В този случай също действат механизмите за проверка на обстоятелствата около сключения брак и прилагане на разпоредбите на чл.26, ал.4 и ал.5 от ЗЧРБ.

Съществена част от дейностите по контрол на чужденците е проверката на заявления от лицата адрес на пребиваване. Доказателствата за жилище са посочени в допълнителните разпоредби на ЗЧРБ и могат да бъдат документ за собственост или друг

²¹ Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, <https://www.cdpd.bg/?p=element&aid=888>

²² ДИРЕКТИВА 2004/38/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 29 април 2004 г. относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите-членки <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:32004L0038>, чл.5

²³ Закон за трудовата миграция и трудовата мобилност, обн.ДВ. бр.33 от 26 Април 2016 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр.24 от 16 Март 2018г., чл.8 и чл.9 от ЗТМТМ <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136803084>

²⁴ чл.10а, ал.4 от ЗЧРБ

документ, доказващ ползването на имота. Законът изрично предвижда нотариално заверена декларация от наемодателя в случаите на сключен договор за наем, в която собственикът е съгласен чужденецът да бъде регистриран на неговия адрес. Мярката е в сила с промени в ЗЧРБ от 2017 г. и цели ограничаване случаите на фиктивно сключени договори за наем и декларирането на нереални адреси, както и повишаване нивото на контрол по пребиваването.²⁵ Проверките се извършват въз основа на представените документи, посещение на заявения адрес и получаване на сведения от съседите.

Всеки административен акт, издаван в процеса на предоставяне правото на пребиваване, подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс. В резултат звената „Миграция“ са изправени пред отговорната задача да извършват надеждна проверка на представените документи, детайлно проучване на декларираните обстоятелства от лицето и надлежно документиране на събраните данни. Прецизността в осъществяваната дейност се налага и от очевидния факт, че заявителите са чужденци. Голяма част от необходимите, доказващи основанията за пребиваване документи са на чужд език и следва да отговарят на изискванията на Правилника за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа²⁶, след като са снабдени с необходимите заверки и легализации според международноправните норми²⁷.

От компетентността на службите е извършването на справки в информационните фондове за наложени мерки спрямо чужденеца. С решение на Съвета на ЕС от 01.08.2018 г. Република България прилага изцяло разпоредбите на Шенгенското законодателство, което на практика означава, че не се допуска влизането и пребиваването на граждани на трети страни, спрямо които има въведен сигнал в Шенгенската информационна система с мярка „отказ за влизане/пребиваване“²⁸. Граждани на трети страни, които се намират във вътрешността на страната без надлежно разрешително за пребиваване, за които се установи, че имат наложен „отказ за влизане“, подлежат на извеждане от националната територия²⁹. ЗЧРБ предвижда налагането на принудителни административни мерки и административнонаказателни санкции спрямо чужденците, останали в страната след изтичане на разрешението им за пребиваване.

Извън правомощията на органите на МВР са процедурите по издаване на документи на пребиваващите в Република България на членовете на персонала на дипломатическо или консулско представителство, или на представителство на международна организация, акредитирана в Република България, и на членовете на техните семейства. Компетентен орган е Министерство на външните работи, което след извършените регистрации има задължение да уведоми МВР и ДАНС³⁰.

Процедурата по издаване на разрешение за пребиваване на граждани на трети страни е комплексен процес, резултат от прилагане на правомощията на компетент-

²⁵ пар.1, т.20 от Допълнителните разпоредби на ЗЧРБ

²⁶ Правилник за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа, обн. ДВ. бр.73 от 12 септември 1958 г., посл. изм. изм. ДВ. бр.7 от 22 Януари 2019 г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/-23555583>

²⁷ Подробна информация за изискванията спрямо чуждестранните документи, предназначени за ползване в Република България е публикувана на интернет страницата на Министерството на външните работи <https://www.mfa.bg/bg/uslugi-patuvania/konsulski-uslugi/zaverki-legalizacia/obshta-informatsia>

²⁸ <https://www.mvr.bg/gdgp/начало/преглед/новини/влиза-в-сила-решение-на-съвета-на-ес-за-българия-свързано-с-шенгенската-информационна-система>

²⁹ Пак там

³⁰ чл.23а от ЗЧРБ

ните органи по отношение защита на сигурността, контрол на миграционните процеси и спазване на административните процедури. Преценката спрямо желаещите за трайно установяване на наша територия чужденци започва още на етап кандидатстване за виза и продължава и след влизане на лицето в страната. Разработените механизми по издаване на разрешението за пребиваване са съчетание от административни процедури и полицейски дейности, при спазване на действащите законови регламенти. Процедурите се развиват периодично с оглед прилагане на европейските норми и отговор на тенденциите в миграционните процеси. От обнародването му през 1998 година до настоящия момент Законът за чужденците в Република България е изменян и допълван 58 пъти, което отразява както етапите на синхронизация с правото на ЕС, така и вътрешните политики за контрол и управление на миграцията. Постоянни са усилията на службите за административен контрол на чужденците към усъвършенстване на действащите практики и прецизиране на проверките на лица, получаващи право на пребиваване в Република България.

Литература:

1. ДИРЕКТИВА 2004/38/ЕО НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И НА СЪВЕТА от 29 април 2004 г. относно правото на граждани на Съюза и на членове на техните семейства да се движат и да пребивават свободно на територията на държавите-членки <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=celex:32004L0038>
2. Закон за българските лични документи, обн. ДВ. бр.93 от 11 Август 1998г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2134424576>
3. Закон за влизането, пребиваването и напускането на Република България на гражданите на ЕС, които не са български граждани и членовете на техните семейства, обн. ДВ. бр.80 от 3 Октомври 2006г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135535758>
4. Закон за Държавна агенция „Национална сигурност“, обн. ДВ. бр.109 от 20 Декември 2007г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135574489>
5. Закон за Министерството на вътрешните работи, Обн. ДВ. бр.53 от 27 Юни 2014г., изм. и доп. ДВ. бр.17 от 26 Февруари 2019г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2136243824>
6. Закон за трудовата миграция и трудовата мобилност, обн. ДВ. бр.33 от 26 Април 2016г. <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136803084>
7. Закон за чужденците в Република България, обн. ДВ, бр.153 от 23 Декември 1998 г., <https://lex.bg/laws/ldoc/2134455296>
8. Инструкция № КОВ-04-02-351 от 15 август 2013 г. за условията и реда за съгласуване на заявленията за издаване на визи, обн. ДВ, бр.90 от 15.10.2013 г.
9. Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, <https://www.cdpd.bg/?p=element&aid=888>
10. Наредба за условията и реда за издаване на визи и определяне на визовия режим, обн. ДВ, бр.55 от 19 Юли 2011г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135741591>
11. Националната стратегия в областта на миграцията, убежището и интеграцията 2015–2020 г., приета с Решение № 437 на Министерския съвет от 12.06.2015 г. <http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=963>
12. Правилник за издаване на българските лични документи, обн. ДВ. бр.12 от 12 Февруари 2010г., <https://lex.bg/bg/laws/ldoc/2135663268>

13. Правилник за легализациите, заверките и преводите на документи и други книжа, обн. ДВ. бр.73 от 12 септември 1958 г., посл. изм. изм. ДВ. бр.7 от 22 Януари 2019г. <https://www.lex.bg/laws/ldoc/-23555583>
14. Правилник за прилагане на Закона за трудовата миграция и трудовата мобилност, обн. ДВ.. бр.79 от 7 Октомври 2016г. <https://www.lex.bg/bg/laws/ldoc/2136910623>
15. Правилник за прилагане на Закона за чужденците в Република България, обн. ДВ. бр.51 от 5 Юли 2011г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2135738597>
16. Правилник за устройството и дейността на Министерство на вътрешните работи, обн. ДВ. бр.60 от 22 Юли 2014г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/2136265362>
17. Регламент (ЕО) № 1030/2002 на Съвета от 13 юни 2002 г. относно единния формат на разрешенията за пребиваване за гражданите на трети страни <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A02002R1030-20080519>
18. Тарифа № 4 за таксите, които се събират в системата на Министерството на вътрешните работи по Закона за държавните такси, обн. ДВ. бр.27 от 10 Март 1998 г., <https://www.lex.bg/laws/ldoc/-13092863>
19. <https://www.mfa.bg/bg/uslugi-patuvania/konsulski-uslugi/zaverki-legalizacia/obshta-informatsia>
20. <https://www.mvr.bg/gdgp/начало/преглед/новини/влиза-в-сила-решение-на-съвета-на-ес-за-българия-свързано-с-шенгенската-информационна-система>